

Ο Σάββας Στρούμπος συναντά την «Αντιγόνη» του Σοφοκλή

Διονυσία Μαρίνου

15/05/2019

Η **Ομάδα Σημείο Μηδέν**, μετά τους δύο επιτυχημένους κύκλους παραστάσεων του έργου του Σ. Μπέκετ «Περιμένοντας τον Γκοντό», παρουσιάζει την «**Αντιγόνη**» του Σοφοκλή, σε σκηνοθεσία Σάββα Στρούμπου, από Τετάρτη έως Κυριακή στο θέατρο «Άτις-Νέος Χώρος»

Η παράσταση είναι το αποτέλεσμα πολύμηνου εργαστηρίου πάνω στην αρχαία Τραγωδία, που ξεκίνησε τον Οκτώβρη του 2018 και ολοκληρώνεται τον Μάιο του 2019, με την πρεμιέρα. Για τις ανάγκες της ερευνητικής διαδικασίας και της παράστασης δημιουργήθηκε νέα μετάφραση από τον Δημήτρη Δημητριάδη.

Παίζουν οι ηθοποιοί Έβελυν Ασουάντ, Κωνσταντίνος Γώγουλος, Έλλη Ιγγλίζ, Ανδρομάχη Φουντουλίδου, Γιάννης Γιαραμαζίδης, Ρόζυ Μονάκη και Στέλιος Θεοδώρου – Γκλίναβος.

Ο **Σάββας Στρούμπος** μιλάει στα «Νέα» για την παράσταση, τα μοτίβα των ηρώων και την Αντιγόνη.

Πώς συμπυκνώνεται ένα 7μηνο προβών για την τραγωδία, μέσα σε μια παράσταση;

Η δουλειά της Σημείο Μηδέν εκκινεί έχοντας ως βάση τη μέθοδο του Τερζόπουλου, την οποία εξελίχουμε ως ομάδα και εξελισσόμαστε και εμείς μέσα σε αυτή. Σε πείσμα της εποχής που ζούμε, που απαιτεί ολοένα ταχύτερους ρυθμούς στην προετοιμασία του καλλιτεχνικού δημιουργήματος, μας ενδιαφέρει η κάθε παράσταση να προκύπτει μέσα από μια ολοκληρωμένη διαδικασία εργαστηριακού τύπου. Η παράσταση της Αντιγόνης γεννήθηκε μέσα από μια πολύμηνη και πολυδιάστατη έρευνα που μας έδωσε την ευκαιρία να αναμετρηθούμε με το αρχαίο κείμενο και τα υλικά του. Αυτό μας άνοιξε έναν αδιανόητα μεγάλο χώρο δημιουργικότητας και ελευθερίας και μας εξέλιξε ως καλλιτέχνες και ανθρώπους. Από εκεί και πέρα, το ταξίδι δεν σταματάει. Η ερευνητική διαδικασία συνεχίζεται και στη διάρκεια των παραστάσεων. Κάθε

παράσταση για μας είναι μια ανοιχτή πρόβα όπου επιχειρούμε διαρκώς την εκ νέου σύνδεση με το υλικό.

Στη δική σας προσέγγιση, πώς συγκρούονται επί σκηνής το ανδρικό με το γυναικείο πρότυπο;

Η Αντιγόνη ξεκινάει από ένα βαθιά προσωπικό και οικογενειακό της ζήτημα που είναι ο αγώνας της για την ταφή του αδερφού της, αλλά σταδιακά αυτό διαχέεται στην πολιτική σφαίρα: γίνεται φλέγον ζήτημα ολόκληρης της πόλης, μιας ολόκληρης κοινότητας και εντέλει της ίδιας της ανθρωπότητας. Η διεκδίκηση της ταφής γίνεται διεκδίκηση της ζωής. Η ατομική πράξη γίνεται πολιτική και βιοπολιτική. Η Αντιγόνη με την πράξη της δίνει ένα παράδειγμα του ζην. Με αυτήν την έννοια, έρχεται σε σύγκρουση με την κυρίαρχη αντίληψη της ζωής που προτάσσει η πατριαρχία, η φαλλοκρατία και η στρατοκρατία συγκεντρωμένη στο πρόσωπο του Κρέοντα. Στη δική μας προσέγγιση υπάρχει σαφώς η σύγκρουση των δύο αυτών προτύπων, καθώς η Αντιγόνη είναι γυναίκα και το να πράττει μια γυναίκα όλα αυτά που έπραξε εκείνη, ιδιαίτερα την εποχή που γράφει ο Σοφοκλής, είναι μια βαθιά πολιτική πράξη που ανατρέπει την καθεστηκυία τάξη και διαμορφώνει συνειδήσεις. Ωστόσο, το δίπολο άνδρας-γυναίκα είναι μόνο η αφετηρία. Η Αντιγόνη είναι ο Άλλος, ο κάθε Άλλος που βρίσκεται δίπλα μας και μέσα μας, ο διαφορετικός. Είναι το Ανοίκειο, η φωνή της ετερότητας, η ίδια η ανθρωπινή χειραφέτηση, το πρόταγμα του ελεύθερου ανθρώπου.

Πώς μεταμορφώνετε την περιπέτεια της Αντιγόνης σε μια τραγωδία για τη διεκδίκηση της ζωής;

Για εμάς η Αντιγόνη δεν αποτελεί έργο που έχει ως κεντρικό ζήτημα το θάνατο, αλλά τη ζωή. Παρότι η πλοκή του έργου περιστρέφεται γύρω από τον αγώνα της κεντρικής ηρωίδας να θάψει τον νεκρό αδερφό της, στην πραγματικότητα τα θέματα που θέτει είναι βαθύτατα συνδεδεμένα με τη ζωή. Η Αντιγόνη ορίζει μια κλίμακα του πώς μπορεί να ζήσει κανείς. Με το θάνατό της διεκδικεί τη ζωή, Επαναξιολογεί ριζικά όλους τους όρους και της αξίες της. Η εξεγερσιακή της πράξη σκοτώνει την παλαιά τάξη πραγμάτων και αναγεννά τον κόσμο. Είναι δολοφόνος και δημιουργός. Όπως ο θεός Διόνυσος. Στο έργο, η παρουσία του Διονύσου είναι έντονη. Πολλές φορές ο χορός σε κατάσταση βακχικής έκστασης επικαλείται τον θεό στην προσπάθειά του να λυτρώσει την πόλη της Θήβας. Στον πυρήνα λοιπόν, της τραγωδίας βρίσκεται ένα βαθύ οντολογικό ζήτημα, που επί

της ουσίας είναι και η επέκταση της βιοπολιτικής προσέγγισής μας: η διείσδυση του Διονυσιακού στοιχείου σε όλο το φάσμα της ατομικής και συλλογικής, κοινωνικής και προσωπικής ζωής των ανθρώπων, αλλά και στον τρόπο που ο άνθρωπος σχετίζεται με τη φύση, την πόλη και τον θεό. Δεν μπορεί να υπάρξει ουσιαστικά ελεύθερος άνθρωπος χωρίς τη σύνδεσή του με το διονυσιακό στοιχείο.

Πώς προσεγγίζετε το έργο ως αστερισμό διαφορετικών τραγωδιών ανάλογα με τα πρόσωπα;

Πολλά έχουν γραφτεί και ειπωθεί σχετικά με τη σχέση των βασικών ηρώων-αξόνων του έργου Αντιγόνης-Κρέοντα, τον διαχωρισμό οικογενειακού και κρατικού δικαίου, το ποιος έχει δίκιο και ποιος άδικο. Στη δική μας προσέγγιση, θεωρήσαμε ότι αυτοί οι ακαδημαϊκοί διαχωρισμοί δεν λειτουργούν, γι αυτό και προσπαθήσαμε να φωτίσουμε τη δομική πολυρυθμία του έργου που προκύπτει μέσα από την καταβύθιση στο ίδιο το ανθρώπινο υλικό: τον αστερισμό των τραγωδιών μέσα στην τραγωδία. Όλοι οι ήρωες απαρτίζονται από πολλαπλά επίπεδα, δεν είναι μονοκόμματοι ή ακίνητοι. Αυτή η ρευστότητα είναι που τους αλλάζει, τους μετακινεί επί σκηνης συμπαρασύροντας σε αυτή την κίνηση και τους θεατές. Η Αντιγόνη είναι η **Τραγωδία του Εξεγερμένου ανθρώπου**. Στον Κρέοντα βλέπουμε την **τραγωδία της Εξουσίας**, η οποία όσο πατάει πάνω στο σύμπλεγμα πατριαρχία – στρατοκρατία – φαλλοκρατία, δεν θα πάψει να γεννάει απίστευτα δεινά. Στον Αίμονα βρίσκεται η **Τραγωδία του Λόγου**, καθώς πιστεύει στη δύναμή του και τη δυνατότητα μετακίνησης του πατέρα του με επιχειρήματα. Η Ισμήνη αποτελεί την **Τραγωδία του Συγκρουσιακού Ανθρώπου** καθώς ενώ ξεκινάει προσπαθώντας να αποτρέψει την αδερφή της από την πράξη της ταφής για να βάλει ένα τέλος στον κύκλο αίματος της οικογένειας των Λαβδακιδών, στη συνέχεια τη βλέπουμε να παραδέχεται την πράξη σαν δική της και να επιθυμεί το θάνατο δίπλα στην αδερφή της. Είναι το «γίγνεσθαι – η – Αντιγόνη». Ο Τειρεσίας ενσαρκώνει την **Τραγωδία της Προφητείας**, όπου με τα μάτια στραμμένα στο μέλλον προμηνύει δεινά, μεταστρέφοντας τον Κρέοντα μόνο όταν είναι πλέον πολύ αργά. Ο φύλακας αποτελεί την **Τραγωδία της Υποτακτικότητας του Μικρού Ανθρώπου**, του ανθρώπου που αδυνατεί να δράσει και να εναντιωθεί στην εξουσία παρά την εσωτερική πάλη που συμβαίνει μέσα του. Τέλος, ο χορός αποτελεί την **Τραγωδία της Δημοκρατίας**. Στο έργο βλέπουμε ότι

ο χορός διαρκώς αναφέρει τη «φρόνηση», προσπαθεί να καταλάβει ποιο είναι και τι ορίζει το σωστό. Αναζητά το μέτρο. Προσπαθεί με μεγάλη αγωνία να ορίσει το δίκαιο και το άδικο, το σωστό και το λάθος, τον θύτη και το θύμα και δεν υπάρχει καμία θεϊκή δύναμη να τον βοηθήσει. Οι άνθρωποι αυτοί είναι διαρκώς υπεύθυνοι για ό,τι σκέφτονται, λένε και πράττουν. Αυτή είναι και η τραγωδία της Δημοκρατίας, γιατί καλεί τον κάθε άνθρωπο να αναλάβει την ευθύνη των πράξεών του χωρίς να μπορεί να τη μεταθέσει σε μια ανώτερη αρχή.

Συμφωνείτε κι εσείς με το Θουκυδίδη που λέει στο έργο πως "Η θα είμαστε ήσυχoi ή θα είμαστε ελεύθεροι";

Ασφαλώς. Αυτό συνδέεται και με το τελευταίο κομμάτι της παραπάνω ερώτησης και την αναφορά του χορού της Αντιγόνης ως «Η Τραγωδία της Δημοκρατίας». Στο έργο βλέπουμε έναν χορό που διαρκώς αγωνιά, αναρωτιέται, παλεύει να διαχωρίσει το δίκαιο από τη δικαιοσύνη, το σωστό από το λάθος, προσπαθεί να μάθει για να δράσει. Μόνος. Χωρίς καμία εξωτερική επέμβαση από Θεούς ή άλλη ανώτερη αρχή. Αναλαμβάνει πλήρως την ευθύνη των όσων κάνει ή λέει γι αυτό διαρκώς αγωνιά, δεν ηρεμεί ποτέ, δεν επαναπαύεται ποτέ. Η ελευθερία έχει βάρος. Έχει ευθύνη.

Ποιες αναγωγές κάνετε με τα μηνύματα της συγκεκριμένης τραγωδίας στο σήμερα;

Κατά την ενασχόλησή μας με το υλικό της Αντιγόνης, μας απασχόλησε σε μεγάλο βαθμό το τι θεωρείται και αν μπορεί να υπάρξει σήμερα τραγωδία. Ζώντας σε μια εποχή που έχει εξορίσει το τραγικό στοιχείο από κάθε πτυχή της, προσπαθήσαμε να επανασυνδεθούμε ουσιαστικά μαζί του. Τι σημαίνει ανεβάζουμε μια τραγωδία σε μια περίοδο μετάβασης, όπου όλοι οι τομείς της ανθρώπινης ζωής βρίσκονται σε κρίση (κοινωνική, πολιτική, πολιτισμική, καλλιτεχνική), όπου το ίδιο το ανθρώπινο βιώνει την κρίση μέσα στον άνθρωπο; Υπάρχει η διαρκής αναζήτηση του μέτρου, του «τι πρέπει να γίνει» για να βγούμε από το αδιέξοδο, και κυρίως η θέληση για την επαναδιαπραγμάτευση των όρων της ζωής. Της γέννησης μιας νέας τάξης πραγμάτων. Της διεκδίκησης της ζωής!